

RADOSŁAW KUCHARCZYK

MIEJSCE MEDIACJI W CERTYFIKOWANIU
KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH – POZAFORMALNY KONTEKST
UCZENIA SIĘ I NAUCZANIA JĘZYKÓW OBCYCH
(NA PRZYKŁADZIE GRECKIEGO EGZAMINU KPG)

Artykuł dotyczy problematyki miejsca mediacji w procesie certyfikowania kompetencji językowych w pozaformalnym kontekście kształcenia. W tym celu zostanie podjęta próba zdefiniowania pojęcia mediacji oraz kompetencji, jakimi powinien dysponować skuteczny mediator. Następnie refleksja będzie dotyczyła mediacji w kontekście procesu glottodydaktycznego, co ma doprowadzić do znalezienia odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób można testować umiejętności mediacyjne na egzaminach certyfikacyjnych z języków obcych. Przykładem, który posłuży do znalezienia odpowiedzi na wyżej postawione pytanie, będzie grecki egzamin certyfikacyjny Kratiko Pistopiitiko Glosomathias, który jest pierwszym egzaminem testującym umiejętności mediacyjne w pozaformalnym kontekście kształcenia.

1. MEDIACJA I MEDIATOR – PRÓBA DEFINICJI

Pojęcie mediacji nie jest pojęciem obcym szeroko rozumianym naukom humanistycznym. Jest to pojęcie złożone i wieloaspektowe, które może być różnie definiowane w zależności od obszaru, którego dotyczy (Janowska 80; Janowska i Plak 11). Mediacja jest z reguły związana z rozwiązywaniem sporu i, co za tym idzie, jest silnie uwarunkowana przez kontekst społeczny oraz umiejętności komunikacyjne uczestników procesu mediacji (Tabernacka 13). Innymi słowy, mediacja jest traktowana jako jedna z form procesu komu-

Dr hab. RADOSŁAW KUCHARCZYK, prof. UW – Instytut Romanistyki, Uniwersytet Warszawski; e-mail: r.kucharczyk@uw.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1861-1358>.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

nikowania się, która ma za zadanie albo ustanowienie komunikacji, albo też jej wznowienie, w celu wyjścia z impasu komunikacyjnego, przy jednoczesnym stworzeniu nowego kontekstu wymiany (Janowska 80). Skuteczność mediacji jest zarazem zależna od doświadczenia społecznego i kulturowego, jak również od zasobów poznawczych uczestników interakcji (Janowska 80). Stąd też osoba, która chce przyjąć na siebie rolę mediatora komunikacji, powinna posiadać określone cechy osobowościowe oraz umiejętności językowe. Przede wszystkim mediator powinien umieć zdystansować się od kwestii, które nie są związane z przedmiotem mediacji i koncentrować się tylko i wyłącznie na przekazywanych treściach, a nie emocjach rozmówców (Plis 197). Mediator powinien być więc zaangażowany w to, co obie strony mediacji mają do przekazania, przy jednoczesnym zachowaniu obiektywizmu polegającym na „powstrzymaniu się od przypisywania komunikatom drugiej strony intencji własnych, sprzecznych z sensem wypowiedzianych słów, zgodnych z własnymi potrzebami i przekonaniem” (Plis 198). Co więcej, mediator powinien umieć działać elastycznie, w zależności od potrzeb wymuszonych przez daną sytuację komunikacyjną, pozostając jednocześnie osobą neutralną i bezstronną (Sobczak 167-168).

W literaturze przedmiotu wyróżnia się tzw. techniki mediacyjne, spośród których najczęściej cytowane to: parafraza, podsumowanie oraz klaryfikacja (Plis 201-202). Parafraza to przekazanie własnymi słowami usłyszanych lub przeczytanych treści w celu stworzenia wspólnego kodu znaczeniowego, co prowadzi do wzmocnienia więzi pomiędzy uczestnikami procesu komunikacji. Technika podsumowania to zabieg językowy odnoszący się – w odróżnieniu od parafrazy – do większej części procesu komunikacji i polegający na „zebraniu, uporządkowaniu i syntetycznym zestawieniu wątków” stanowiących przedmiot wymiany (Plis 202). Równie istotnym zabiegiem mediacyjnym jest klaryfikacja, która pomaga doprecyzować wypowiedzi stron po to, aby umożliwić przejście do kolejnego etapu komunikacji. W tym celu uczestnicy wymiany mogą poprosić o uściślenie czy wyjaśnienie pewnych kwestii, co do znaczenia których mają wątpliwości lub które pozostają dla nich niejasne.

Mediacja jest więc formą komunikacji, której celem jest osiągnięcie konsensusu komunikacyjnego przez strony uczestniczące w interakcji. Porozumienie to jest wypadkową działań podejmowanych przez mediatora cechującego się specyficznymi umiejętnościami pozajęzykowymi i językowymi.

2. DZIAŁANIA MEDIACYJNE NA LEKCJI JĘZYKA OBCEGO

2.1. DZIAŁANIA MEDIACYJNE W UJĘCIU ESOKJ

W kontekście procesu kształcenia językowego mediacja jest jedną ze sprawności językowych, która winna być rozwijana na lekcji języka obcego. Taki punkt widzenia przyjmują twórcy *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego* (dalej: ESOKJ)¹, którzy podkreślają społeczny charakter używania języka. Promowane przez nich zarówno podejście zadaniowe², jak i podejście wielojęzyczne³, odnoszą – choć w sposób raczej implicytny – do umiejętności mediacyjnych, w które każdy świadomy użytkownik języka powinien być wyposażony. Nie dziwi więc fakt, że to mediacja (tak pisemna, jak i ustna) została wyodrębniona jako jedno z działań językowych, obok działań receptywnych, produktywnych i interakcyjnych.

W ESOKJ (83) działania mediacyjne są definiowane jako umiejętność pośredniczenia pomiędzy rozmówcami, którzy nie mogą się bezpośrednio porozumieć. Analizując definicję wyżej wspomnianych działań, można w niej odnaleźć cechy mediacji, o których była mowa na początku artykułu. Mediator to osoba bezstronna i neutralna, która zapewnia porozumienie pomiędzy stronami w sytuacji, gdy skuteczność aktu komunikacji jest „zagrożona”, przy czym – w przypadku procesu kształcenia językowego – „zagrożenie”, o którym mowa, jest wynikiem nieznamomości (lub niewystarczającej znajomości) języka używanego w czasie wymiany. Wynika z tego, że osoba podejmująca się mediacji językowej powinna być wielojęzyczna, aby sprawnie przecho-

¹ W niniejszym tekście odwołujemy się do polskiego tłumaczenia dokumentu z 2003 r.

² Autorzy *ESOKJ* definiują podejście zadaniowe w następujący sposób: „Posługiwanie się językiem, w tym także uczenie się języka, obejmuje działania podejmowane przez uczestników życia społecznego, którzy – jako osoby indywidualne – posiadają i stale rozwijają swoje kompetencje zarówno ogólne, jak i językowe kompetencje komunikacyjne. Posługując się tymi kompetencjami, podejmują oni określone działania językowe. Uwzględniając uwarunkowania i ograniczenia, wynikające z danego kontekstu, uruchamiają pewne procesy językowe, które pozwalają rozumieć i tworzyć teksty dotyczące tematów z określonych sfer życia. Stosując przy tym strategie najbardziej odpowiednie dla wykonania danego zadania. Świadoma obserwacja procesów towarzyszącym tym wszystkim działaniom prowadzi, na zasadzie sprzężenia zwrotnego, do wzmocnienia lub modyfikacji własnych kompetencji” (ESOKJ 20).

³ Według twórców ESOKJ (16) podejście zadaniowe polega na tym, że „[w] różnych sytuacjach człowiek uaktywnia różne składowe swojej kompetencji, stosownie do wymagań decydujących o skutecznej komunikacji ze swoim rozmówcą. [...] Nawet wówczas, gdy brakuje takiej osoby pośredniczącej, można przecież spróbować osiągnąć jakiś stopień porozumienia za pomocą własnej różnojęzycznej kompetencji, używając wszystkich znanych sobie języków i dialektów, a także stosując środki paralingwistyczne, takie jak mimika, gesty, wyraz twarzy itp., co przy maksymalnym uproszczeniu języka może przynieść pewien sukces komunikacyjny”.

dzić z jednego języka na drugi, a także na tyle znać język komunikacji, aby móc go uprościć, dostosowując swoje umiejętności językowe do poziomu językowego osób uczestniczących w wymianie. Autorzy dokumentu podają również przykłady technik, których celem jest rozwijanie umiejętności mediacyjnych w mowie i w piśmie. Należą do nich przede wszystkim tłumaczenia, a dokładniej tłumaczenia symultaniczne, konsekwentne, nieformalne czy dokładne, a także parafrazowanie oraz streszczanie najważniejszych treści.

Przyglądając się uważniej opisowi językowych działań mediacyjnych zaproponowanych przez twórców ESOKJ w 2003 r., trzeba podkreślić, że zostały one potraktowane w sposób dość marginalny. Działaniom mediacyjnym została poświęcona tylko jedna strona opracowania, a dla uściślenia przypomnijmy, że pozostałym działaniom językowym poświęcono znacznie więcej miejsca w dokumencie (recepcja – ok. 7 stron, produkcja – ok. 6 stron, interakcja – ok. 10 stron). Co więcej, nie przewidziano żadnych deskryptorów wskaźników biegłości językowej ani do działań mediacyjnych, ani do strategii, które im towarzyszą, podczas gdy liczne wskaźniki biegłości dość szczegółowo opisują pozostałe sprawności językowe. Ponadto, analizując fragmenty opisujące mediację językową i strategię, które jej towarzyszą, nie sposób nie zauważyć, że jest ona prawie tożsama z tłumaczeniem z jednego języka na drugi. Nie powinien więc dziwić fakt, że przez wiele lat mediacyjne działania językowe rzadko kiedy były włączane do praktyki szkolnej i tak naprawdę były martwym tworem, któremu nie poświęcano wiele miejsca w piśmiennictwie glottodydaktycznym. Taki stan rzeczy wpłynął niewątpliwie na certyfikowanie kompetencji związanych z umiejętnościami mediacyjnymi użytkowników języka. Tak naprawdę, zadania mediacyjne były prawie nieobecne w procesie certyfikowania kompetencji językowych, z wyjątkiem greckiego egzaminu certyfikacyjnego KPG.

2.2. MEDIACJA W UJĘCIU TOMU UZUPEŁNIAJĄCEGO ESOKJ

Warto w tym miejscu podkreślić, że w ujęciu glottodydaktycznym pojęcie mediacji jest nierozłącznie związane z jej wymiarem językowym, społecznym i kulturowym (Coste i Cavalli 2015, North i Piccardo 2016). Dlatego też, jak zauważa F. Goullier (101), zwrócenie uwagi na działania mediacyjne na lekcji języka obcego wymaga – w czasie całego procesu kształcenia językowego – szczególnego uwzględnienia kompetencji ogólnych oraz interkulturowych uczącego się, ponieważ stopień ich rozwoju warunkuje skuteczność podejmowanego wysiłku w czasie mediacji.

Założenie to było podstawą do stworzenia deskryptorów biegłości opisujących działania mediacyjne, które pojawiły się w tomie uzupełniającym ESOKJ (dalej: ESOKJ TU) w 2018 r⁴. Autorzy dokumentu wyróżnili trzy zakresy mediacyjnych działań językowych, które posłużą za podstawę do stworzenia list deskryptorów opisujących tę sprawność dla :

- mediacji tekstu (fr. *médiation de textes*, ang. *mediating a text*),
- mediacji pojęć (fr. *médiation de concepts*, ang. *mediating concepts*),
- mediacji komunikacji (fr. *médiation de la communication*, ang. *mediating communication*) (Kucharczyk 8).

Mediacja tekstu to przekazywanie znaczenia tekstu (ustnego lub pisemnego) osobie, która – z różnych powodów – nie może go zrozumieć. Bariery te mogą być natury *stricte* językowej, kulturowej, semantycznej lub po prostu technicznej (ESOKJ TU 109). Warto podkreślić, że działania mediacyjne mogą mieć charakter intrajęzykowy (przekazywanie treści w obrębie tego samego języka) bądź interjęzykowy (pomiędzy różnymi językami). Deskryptory opisujące mediację tekstów zostały podzielone na siedem kategorii:

- ustne i pisemne przekazywanie specyficznych informacji (fr. *transmettre des informations spécifiques à l'oral/à l'écrit*, ang. *relaying specific information in speech / in writing*)
- ustne i pisemne wyjaśnianie danych (znajdujących się np. na wykresach) (fr. *expliquer des données par exemple dans des graphiques, des diagrammes à l'oral/à l'écrit*, ang. *explaining data (e.g. in graphs, diagrams, charts, etc.) in speech/in writing*)
- ustne i pisemne przetwarzanie tekstu (fr. *traiter un texte l'oral/à l'écrit*, ang. *processing text in speech/in writing*)
- ustne i pisemne tłumaczenie tekstu pisanego (fr. *traduire un texte à l'oral/à l'écrit*, ang. *translating a written text in speech/in writing*)
- sporządzanie notatek (wykłady, seminaria, spotkania etc.) (fr. *prendre des notes (conférences, séminaires, réunions, etc.)*, ang. *note taking (lectures, seminars, meetings, etc.)*)
- wyrażanie własnej opinii odnośnie tekstów kreatywnych (w tym literatury) (fr. *exprimer une réponse personnelle à l'égard de textes créatifs (incluant la littérature)*, ang. *expressing a personal response to creative texts (including literature)*)
- analizowanie i krytykowanie tekstów kreatywnych (w tym literatury) (fr. *analyser et critiquer des textes créatifs (incluant la littérature)*, ang. *analysis and criticism of creative texts (including literature)*)

⁴ *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs*. Conseil de l'Europe, 2018.

Bliższa analiza wyżej wspomnianych kategorii deskryptorów pozwala stwierdzić, że nie stanowią one *novum* glottodydaktycznego: „[o]d wielu lat na lekcjach języka obcego uczniowie wykonują tłumaczenia, opisują to, co widzą na wykresach, dokonują streszczeń tekstu czy analizy dłuższych i bardziej złożonych tekstów” (Kucharczyk 8). Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że zgodnie z filozofią kształcenia zaproponowaną przez twórców ESOKJ użycie języka jest silnie osadzone w kontekście społecznym. Dlatego też zadania rozwijające sprawności mediacyjne powinny uwzględnić profil psychopedagogiczny ucznia, a tym samym jego potrzeby językowe i poznawcze, co uczyni je autentycznymi zadaniami mediacyjnymi.

Jeśli zaś chodzi o mediację pojęć, obejmuje ona wszystkie działania i procesy, które ułatwiają użytkownikowi języka zrozumienie nowych treści i nabywanie nowych umiejętności, co wymaga stworzenia odpowiednich do tego warunków, a tym samym właściwego zarządzania interakcjami. Deskryptory opisujące mediację pojęć zostały podzielone na dwie grupy:

- współpraca w grupie (fr. *coopérer dans un groupe*, ang. *collaborating in a group*)
- zarządzanie pracą w grupie (fr. *mener un groupe de travail*, ang. *leading group work*).

Współpraca w grupie obejmuje umiejętności takie, jak np. ułatwianie współpracy i interakcji w celu skonstruowania znaczenia, zaś kierowanie pracą grupową wymaga od użytkownika języka takich kompetencji, jak umiejętność zarządzania interakcją oraz zachęcanie do rozmowy koncepcyjnej. Co istotne, „w działaniach mediacyjnych na poziomie znaczeń można dopatrywać się sposobu na korzystanie przez uczących się z własnych zasobów językowych, w celu poznania kolejnego języka, a więc świadomego i jednocześnie refleksyjnego korzystania z rozwiniętej kompetencji różnojęzycznej” (Kucharczyk 9).

Mediacja komunikacji obejmuje trzy grupy deskryptorów:

- ustanowienie wielokulturowej przestrzeni komunikacyjnej (fr. *établir un espace pluriculturel*, ang. *facilitating pluricultural space*)
- pośredniczenie w sytuacjach nieformalnych (fr. *agir en tant qu'intermédiaire dans des situations délicates et des désaccords*, ang. *acting as an intermediary in informal situations*)
- ułatwianie komunikacji w delikatnych sytuacjach i w przypadku braku porozumienia (fr. *faciliter la communication dans des situations délicates et des désaccords*, ang. *facilitating communication in delicate situations and disagreements*)

Z powyższego wynika, że mediacja komunikacji polega na zastosowaniu odpowiednich strategii komunikacyjnych tak, aby osoby mające inny do-

świadczanie (społeczne, kulturowe, zawodowe etc.) mogły dojść do porozumienia. Można więc przyjąć założenie, że ten rodzaj mediacji jest związany z kompetencją międzykulturową, ponieważ polega na uszanowaniu i pogodzeniu bogactwa językowego i kulturowego uczestników aktu komunikacji.

Deskryptorom mediacyjnych działań językowych towarzyszą także deskryptory strategii mediacyjnych, których zastosowanie ma ułatwić użytkownikowi języka przyjęcie roli mediatora w każdym z trzech powyżej opisanych obszarów. Autorzy dokumentu wydzielili dwie grupy strategii, opisując każdą z nich określonym zestawem deskryptorów, co pokazuje poniższa tabela:

strategie językowych działań mediacyjnych	
strategie służące do wyjaśniania nowego pojęcia (fr. <i>stratégies pour expliquer un nouveau concept</i> , ang. <i>strategies to explain a new concept</i>)	strategie upraszczania tekstu (fr. <i>stratégies pour simplifier un texte</i> , ang. <i>strategies to simplify a text</i>).
⇒odwoływanie się do uprzednio nabytej wiedzy (fr. <i>relier à un savoir préalable</i> , ang. <i>linking to previous knowledge</i>) ⇒podzielenie skomplikowanej informacji na kilka prostszych części (fr. <i>décomposer une information compliquée</i> , ang. <i>breaking down complicated information</i>) ⇒przystosowanie języka (fr. <i>adapter son langage</i> , ang. <i>adapting language</i>)	⇒uzupełnienie tekstu o istotne informacje (fr. <i>amplifier un texte dense</i> , ang. <i>amplifying a dense text</i>) ⇒skrócenie tekstu (fr. <i>élaguer un texte</i> , ang. <i>streamlining a text</i>)

Tabela 1. Strategie językowych działań mediacyjnych według ESOKJ TU
(tłumaczenie własne)

Widać, że pojęcie językowych działań mediacyjnych znacznie ewoluowało na przestrzeni ostatnich 20 lat, co istotnie wpłynęło na proces kształcenia językowego, w tym również procesu certyfikowania kompetencji językowych. Mediacja jest pełnoprawną sprawnością językową, której należy się autonomiczne miejsce w procesie uczenia się i nauczania języków obcych. Niedawno stworzone deskryptory dają tak uczącym się, jak i nauczycielom wskazówki, na jakie elementy mediacji należy zwracać uwagę na poszczególnych etapach kształcenia i jakie strategie można zastosować, aby osiągnąć zamierzone cele.

Warto zastanowić się, czy i w jakiej formie mediacja może być również obecna – podobnie jak pozostałe działania językowe – w procesie certyfikowania kompetencji językowych, zwłaszcza że opracowane deskryptory biegłości mogą być również wykorzystane w zadaniach egzaminacyjnych.

3. MIEJSCE MEDIACJI W PROCESIE CERTYFIKOWANIA KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH

Mimo że ESOKJ jest dokumentem, który w kompleksowy sposób określa cele współczesnego kształcenia językowego, bardzo często jest on utożsamiany przede wszystkim z procesem oceniania i certyfikowania kompetencji językowych. Znajduje to chociażby odzwierciedlenie w dostosowaniu międzynarodowych egzaminów certyfikacyjnych do poziomów biegłości zaproponowanych przez twórców dokumentów, czy – jak w przypadku polskiego systemu kształcenia – w nawiązaniach do treści ESOKJ w podstawach programowych, a następnie w treściach krajowych egzaminów zewnętrznych z języków obcych nowożytnych. Warto więc zastanowić się, czy zadania sprawdzające językowe działania mediacyjne są obecne w testach certyfikujących kompetencje językowe. Biorąc pod uwagę przedstawiony powyżej trójpodział działań mediacyjnych, warto podkreślić, że tak naprawdę na egzaminach językowych mogą być obecne tylko umiejętności związane z mediacją tekstu, ponieważ – w odróżnieniu od umiejętności związanych z mediacją komunikacji oraz mediacją pojęć – są najłatwiej mierzalne i najłatwiej je poddać obiektywnej ocenie. Według M. Stathopoulou (229) pytania związane z uwzględnieniem mediacji w procesie testowania kompetencji językowych mogą być następujące.

- Czy dostępne są egzaminy biegłości językowej, które pozwalają zweryfikować, na ile zdający potrafią przechodzić z jednego języka na drugi, aby spełnić wymogi skutecznej komunikacji?
- Czy są oni oceniani pod kątem skutecznego przekazu informacji, które zostały im dostarczone w języku innym niż język egzaminu?
- Czy oceniane są strategie działań mediacyjnych?

W celu znalezienia odpowiedzi na powyższe pytania, analizie zostanie poddany grecki egzamin certyfikacyjny *Kratiko Pistopiitiko Glosomathias* (dalej: KPG), który jest egzaminem dedykowanym osobom greckojęzycznym, decydującym się na sprawdzenie swoich kompetencji językowych w jednym z języków obcych. Warto podkreślić raz jeszcze, że jest to jeden z nielicznych egzaminów, który sprawdza umiejętności zdającego w zakresie mediacji. Co więcej, powstał on w 2003 r., a więc tuż po ukazaniu się ESOKJ (2001), który nie proponował – jak już wspomniano – deskryptorów dla działań mediacyjnych. Można więc przyjąć założenie, że zadania zaproponowane przez twórców egzaminu KPG są prototypowe dla procesu certyfikowania kompetencji językowych, a więc mogą służyć za przyczynek do refleksji nad miejscem mediacji w testach językowych.

3.1. GRECKI EGZAMIN CERTYFIKACYJNY KRATIKO PISTOPIITIKO GLOSOMATHIAS – INFORMACJE OGÓLNE

Grecki system certyfikacji kompetencji językowych certyfikuje znajomość z zakresu sześciu języków obcych nowożytnych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego, hiszpańskiego oraz tureckiego w odniesieniu do poziomów określonych przez ESOKJ (Alègre 356). Cechą charakterystyczną egzaminów jest to, że są one skierowane do osób greckojęzycznych, co umożliwia zaproponowanie zadań mediacyjnych pomiędzy językiem greckim a językiem docelowym. Przy czym zadania te znajdują się tylko w testach certyfikujących poziom B⁵.

Wyróżnikiem egzaminów KPG jest fakt, że jako jedne z nielicznych (o ile nie jedyne) egzaminów dostępnych w kontekście pozaformalnym stawiają sobie za cel testowanie umiejętności mediacyjnych kandydatów. Jest to wyrażone *expressis verbis* w przewodniku po egzaminach pt. *The KPG Handbook: Performance Descriptors and Specifications*:

„Celem egzaminu jest pomiar zdolności kandydatów do rozumienia i tworzenia wypowiedzi ustnej lub pisemnej, a w szczególności ocenienie, w jakim zakresie kandydaci mogą [...] działać jako mediatorzy, począwszy od poziomu B1, wydobywając informacje z tekstu greckiego, aby przekazać je w języku docelowym, w formie ustnej lub pisemnej”⁶ (tłumaczenie własne, Dendrinou, Karavas 16-17).

Warto podkreślić, że działania mediacyjne mają charakter interjęzykowy (grecki → język egzaminu), co wynika z faktu, że do egzaminu mogą przystępować wyłącznie osoby greckojęzyczne. Co więcej, sprawności mediacyjne nie są testowane na niższych poziomach biegłości językowej (poziomy A wg ESOKJ), co jest zasadne, ponieważ braki natury *stricte* językowej mogą uniemożliwić skuteczny przekaz informacji.

⁵ Warto w tym miejscu zaznaczyć, że egzaminy KPG – w odróżnieniu od innych egzaminów certyfikacyjnych – nie odnoszą do szczegółowych poziomów biegłości zaproponowanych przez autorów ESOKJ (A1, A2, B1, B2, C1 i C2), ale do poziomów głównych (A, B, C). Dopiero wynik uzyskany przez kandydata pozwala określić, który ze szczegółowych poziomów on reprezentuje. Egzamin na poziomie B składa się z następujących części: rozumienie tekstu pisanego oraz świadomość językowa, wypowiedź pisemna (w tym zadanie mediacyjne), rozumienie ze słuchu, mówienie (w tym zadanie mediacyjne).

⁶ „Exams aim at measuring candidates ability to comprehend and produce oral or written discourse and, more specifically, the extent to which candidates can [...] act as mediators, from B1 level onwards, extract information from a Greek text so as to relay it in the target language either orally or in writing”

3.2. GRECKI EGZAMIN CERTYFIKACYJNY KRATIKO PISTOPIITIKO GLOSOMATHIAS – ANALIZA ZADAŃ MEDIACYJNYCH

Poniżej przedstawione zostało zadanie, które pojawiło się na egzaminie z języka francuskiego na poziomie B w roku 2016⁷:

KΠγ / Certification en Langue Française

2016 B

ACTIVITÉ 3

Isabelle, votre amie française, s'intéresse au « Drame ancien ». Après avoir lu le texte ci-dessous, vous lui envoyez un e-mail dans lequel vous lui donnez des informations sur « L'école d'été internationale autour du Drame ancien » (organisation, dates, logement). Vous puisez vos informations dans le texte reproduit ci-dessous.

80 mots environ. Signez votre texte Kostas ou Martha

«Λύκειο Επιδαύρου» -

Το Διεθνές Θερινό Σχολείο Αρχαίου Δράματος

Ένα νέο εκπαιδευτικό θεσμό, το «Λύκειο Επιδαύρου» - Διεθνές Θερινό Σχολείο Αρχαίου Δράματος, ανακοίνωσε ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Ελληνικού Φεστιβάλ, Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος. Το Διεθνές Θερινό Σχολείο Αρχαίου Δράματος θα αρχίσει να λειτουργεί από το καλοκαίρι του 2017 σε συνεργασία με τον Δήμο Επιδαύρου και άλλους τοπικούς φορείς.

Νέοι ηθοποιοί και σπουδαστές δραματικών σχολών από όλον τον κόσμο θα έχουν την ευκαιρία να διευρύνουν τις γνώσεις τους και να ασκηθούν ειδικά στο πεδίο του αρχαίου δράματος. Η διδασκαλία θα είναι υψηλού επιπέδου, με εξέχοντες καλλιτέχνες δασκάλους, Έλληνες και ξένους, που διαθέτουν μια προσωπική ερμηνευτική άποψη για το αρχαίο δράμα.

Στόχος του Θερινού Σχολείου είναι να αποτελέσει ένα διεθνές κέντρο συνάντησης, μελέτης και πρακτικής πάνω στο αρχαίο δράμα. Στοχεύει παράλληλα στην αναπτυξιακή τόνωση της τοπικής κοινωνίας καθώς θα φέρει τον τόπο στο επίκεντρο του διεθνούς ενδιαφέροντος.

Οι φοιτητές, μαζί με τους καθηγητές τους, θα φιλοξενούνται σε κατασκήνωση που θα δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτόν σε δασική έκταση, στη διασταύρωση ανάμεσα στο Λυγουριό και στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου.

Το Θερινό Σχολείο θα φιλοξενεί 300 σπουδαστές τον χρόνο σε δύο περιόδους διάρκειας 15 ημερών η καθεμία. Η πρώτη περίοδος θα ξεκινήσει στις 22 Ιουνίου έως τις 6 Ιουλίου και η δεύτερη από τις 10 έως τις 24 Ιουλίου. Σε κάθε περίοδο θα συμμετέχουν 150 σπουδαστές.

«Επιδίωξη μας είναι η λειτουργία του Λυκείου να συμπίπτει με το Φεστιβάλ, έτσι ώστε το καλλιτεχνικό και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα να αλληλοσυμπληρώνονται και να εμπλουτίζει το ένα το άλλο, λ.χ. με παρακολούθηση παραστάσεων, συναντήσεις με τους συντελεστές τους, ομιλίες, παρακολούθηση δοκιμών κ.λπ.» επισήμανε ο κ. Θεοδωρόπουλος. Επίσης θα γίνονται διαλέξεις, περιηγήσεις και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις οι οποίες θα είναι ανοιχτές στην τοπική κοινωνία.

ACTIVITÉ 4

Le magazine *Le théâtre classique* prépare un dossier spécial intitulé « Le théâtre ancien ». Après avoir lu le document reproduit ci-dessus, vous avez décidé de poster un article (de 100 mots environ) sur le site www.theatre-classique.fr dans lequel vous présentez : les objectifs et les activités de « L'école d'été internationale autour du Drame ancien », ainsi que ses enseignants et ses participants.

Vous puisez vos informations dans le texte reproduit ci-dessus.

Signez votre texte K. Alexiou.

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

Ilustracja 1. Przykład zadania mediacyjnego – mediacja pisemna

⁷ Przykład pochodzi ze strony rce12.enl.uoa.gr/kpg/past_papers_fr.htm (22.08.2022).

Zadanie mediacyjne w tej części egzaminu jest skonstruowane na podstawie tego samego tekstu w języku greckim. Zadaniem kandydata jest napisanie bardzo krótkiego artykułu (ok. 100 słów) na stronę internetową. W artykule mają się znaleźć informacje dotyczące celów i rodzajów zajęć prowadzonych w letniej szkole dramatu antycznego, jak również informacje o nauczycielach i uczestnikach zajęć. W zadaniu mamy do czynienia z pisemną mediacją interjęzykową, przy czym wypowiedź pisemna kandydata nie ma ściśle określonych ram. Istotny wydaje się więc fakt, że sam zdający wybiera informacje, które uważa za trafne, pod warunkiem, że uwzględniają elementy zawarte w poleceniu (cele i rodzaje zajęć, nauczyciele, uczniowie). Zadanie jest również autentyczne, co sprzyja rozwijaniu sprawności mediacyjnych.

Jeśli zaś chodzi o umiejętność mediacji sprawdzanej podczas wypowiedzi ustnej, zadanie wygląda następująco⁸:

ACTIVITÉ 3.1.a - Καλύτερο site για χάρτες και διευθύνσεις στην Ευρώπη
ACTIVITÉ 3.1.b - Καλύτερο site για αξιοθέατα και εκδηλώσεις

Votre ami Jean-Pierre adore organiser des voyages, pour lui mais aussi pour ses copains. Présentez-lui le site dont parle ce document et donnez-lui quelques informations qui y sont présentées.

Activité 3.1.a CANDIDAT A

ΚΑΛΥΤΕΡΟ SITE ΓΙΑ ΧΑΡΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΝΙΚΗΤΗΣ: ViaMichelin.com

ΠΟΤΕ ΝΑ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙΣ: Για οδικά ταξίδια εντός Ευρώπης.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ: Περιέχει αναλυτικούς χάρτες με δυνατότητα zoom για 42 ευρωπαϊκές χώρες. Είναι εύχρηστο και δίνει οδηγίες από και προς δημοφιλείς προορισμούς, ακόμα κι αν δεν ξέρεις την ακριβή διαδρομή. Επίσης, σημειώνει και προτρέπει καταστήρα και ξενοδοχεία κατά μήκος της διαδρομής, δοκιμασμένα από ερευνητές της Michelin. Δεν υπάρχει καλύτερος συνοδηγός για ένα ταξίδι στην Ευρώπη.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ: Σε ορισμένες περιπτώσεις δάχνει τις απίστευτες αναμοσίες των δρόμων και όχι αυτές που αναγράφουν οι αντίστοιχες ταμπέλες. Κλασική αδυναμία που συνήθως συναντάμε και σε έντυπους χάρτες.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ: Εξορίζοντας τις ρυθμίσεις που βολεύουν, το σύστημα θα σου προτείνει είτε διαδρομές χωρίς διάβα και υπολείμματα είτε κύριους και παραρτητήριους δρόμους.

CONDÉ NAST TRAVELLER, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2008

Activité 3.1.b CANDIDAT B

ΚΑΛΥΤΕΡΟ SITE ΓΙΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΝΙΚΗΤΗΣ: whatsOnWhen.com

ΠΟΤΕ ΝΑ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙΣ: Για να σχεδιάσεις ένα ταξίδι ανάλογα με το πού και πότε οργανώνονται διάφορα τοπικά φεστιβάλ και εκδηλώσεις.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ: Σε μια αναζήτηση στο συγκεκριμένο site θα βρεις όλες τις σημαντικές εκδηλώσεις και αξιοθέατα, οργανωμένα σε κατηγορίες. Το πραγματικό πλεονέκτημά του είναι η βάση δεδομένων του για αναζήτηση εκδηλώσεων και αξιοθέατων ανά πόλη και ημερομηνία, ό,τι πρέπει δηλαδή για όσους οργανώνουν το ταξίδι τους με βάση δραστηριότητες και θέαμα.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ: Δεν προσφέρει ασταθείς πληροφορίες. Η ενημέρωση δεν είναι πολύ γρήγορη.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ: Με ένα κλικ στο [WoWTV](http://www.WoWTV.com) θα πάρετε μια γούση από το φεστιβάλ ή την εκδήλωση που περιγράφεται στο site.

CONDÉ NAST TRAVELLER, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2008

Ilustracja 2. Przykład zadania mediacyjnego – mediacja ustna

⁸ Jest to zadanie, które pojawiło na egzaminie w roku 2008 i zostało omówione w artykule Alègre, Sandrine. „activités langagières de médiation dans le système de certification grec KPG”. *Études de linguistique appliquée*, nr 167, 2012, ss. 355-367.

Zdający musi ustnie przekazać informacje o greckich zabytkach francuskojęzycznemu koledze, który chce zorganizować dla siebie i swoich przyjaciół wycieczkę do Grecji. Mamy tutaj do czynienia z mediacją interjęzykową, zadanie – podobnie jak poprzednie – jest zadaniem autentycznym, ponieważ z taką sytuacją zdający mogą spotkać się z życia codziennym. Szkoda jednak, że jest to zadanie o charakterze produkcyjnym, a nie interakcyjnym, co umożliwiłoby łatwiejsze sprawdzenie strategii mediacyjnych aktywowanych przez zdających.

Odnosząc się do pytań sformułowanych przez M. Stathopoulou (229) zaprezentowanych wcześniej, należy stwierdzić, że zadania mediacyjne występujące na egzaminie KPG umożliwiają sprawdzenie, czy kandydat umiejętnie przechodzi z języka greckiego na język obcy. Kryteria oceny odnoszą się przede wszystkim do skuteczności procesu komunikacji i trafnego przekazania informacji, co jest słuszne z punktu widzenia celu mediacji podejmowanej w języku obcym. Trudno jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu strategii mediacyjne są brane pod uwagę przy ocenie umiejętności kandydata, co nie jest zaskakujące, ponieważ strategii są silnie zindywidualizowanym konstruktem trudno wpisującym się w ramy zestandaryzowanego oceniania. Niemniej jednak można przyjąć założenie, że stosowanie strategii – dopasowanych do konkretnego zadania – jest warunkiem koniecznym skutecznej mediacji.

WNIOSKI

Konkludując rozważania zawarte w artykule, warto odnieść się do pytań sformułowanych na początku. Mediacja nie jest pojęciem nowym dla szeroko rozumianych nauk humanistycznych. Oznacza ona działania naprawcze, których celem jest usprawnienie procesu komunikacji. W tym celu mediator musi zachować neutralność oraz stosować odpowiednie techniki językowe, takie jak np. podsumowanie, parafraza czy klaryfikacja, aby obie strony konfliktu mogły osiągnąć porozumienie. W dydaktyce nauczania języków obcych działania mediacyjne stanowią przedmiot działań dydaktycznych: rolą nauczyciela jest przygotowanie uczniów do przyjęcia roli mediatora w zakresie mediacji tekstów, mediacji komunikacji oraz mediacji pojęć. Na egzaminach certyfikacyjnych z języków obcych sprawdzeniu podlegają przede wszystkim umiejętności z zakresu mediacji tekstu. Jest to zrozumiałe, ponieważ pozostałe typy mediacji obejmują raczej umiejętności miękkie, a te z reguły nie są poddawane procesowi certyfikacji. Pokazane przykłady zadań

zaczepnięte z egzaminu KPG sprawdzają umiejętność zmiany kodu językowego, przy jednoczesnym zachowaniu skuteczności przekazu komunikacyjnego. Niemniej jednak wymagają od zdającego zrozumienia tekstu w języku źródłowym oraz umiejętnego przekazania jego treści w języku docelowym. Tym samym sprawdzana jest także umiejętność pisania i interagowania w języku obcym. Jest to spójne z kompleksowym charakterem działań mediacyjnych, które obejmują pozostałe działania językowe. Tym samym mediacja jest oceniana jako pochodna innych sprawności językowych, przy czym istotną rolę odgrywa kontekst społeczny, w którym jest osadzona. Trudno jest jednak wyobrazić sobie inny rodzaj zadań mediacyjnych, biorąc pod uwagę fakt, że mediacja wymaga relatywnie głębokiego przetworzenia tekstu. Warto też podkreślić, że coraz częściej zadania mediacyjne pojawiają się na pisemnych zewnętrznych egzaminach językowych, tzn. na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym. Zadania tam występujące są bardziej sterowane: po wysłuchaniu lub przeczytaniu tekstu zadaniem zdającego jest uzupełnienie jego streszczenia, udzielenia odpowiedzi na pytania otwarte czy dokonanie oceny intencji autora wypowiedzi. Przy czym mediacja może mieć charakter inter- lub intrajęzykowy. W kryteriach oceny nacisk położony jest trafność przekazu oraz dopasowanie form językowych do jego odbiorcy. Zważywszy na fakt, że zadania mediacyjne pojawiają się w części pisemnej egzaminu, ocenie nie są poddawane strategie mediacyjne. Przytoczone przykłady ponownie pokazują, że nie sposób wyabstrahować mediację od innych działań językowych (receptywnych i produktywnych), a techniki służące do jej oceny są ściśle związane z rozumieniem i tworzeniem tekstu. Niemniej jednak mediacja staje się pełnoprawnym elementem procesu glotodydaktycznego: umiejętności mediacyjne nie tylko są obecne w procesie uczenia się i nauczania języków, ale również pojawiają się w certyfikacji kompetencji językowych.

BIBLIOGRAFIA

- Alègre, Sandrine. „Activités langagières de médiation dans le système de certification grec KPG”. *Études de linguistique appliquée*, nr 167, 2012, ss. 355-367.
- Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs*. Conseil de l'Europe, 2018.
- Coste, Daniel, i Marisa Cavalli. *Éducation, mobilité, altérité. Les fonctions de médiation de l'école*. Unités des politiques linguistiques, 2015.
- Dendrinou, Bessie, i Kia Karavas. *The KPG Handbook: Performance Descriptors and Specifications*. Research Centre for Language – University of Athens, 2013.

- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego*. Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, 2003.
- Goullier, Francis. *Les clés du Cadre. Enjeux et actualité pour l'enseignement des langues aujourd'hui*. Didier, 2019.
- Janowska, Iwona. „Mediacja i działania mediacyjne w dydaktyce języków obcych”. *Języki Obce w Szkole*, nr 3, 2017, ss. 80-86.
- Janowska, Iwona, i Marta Plak. *Działania mediacyjne w uczeniu się i nauczaniu języków obcych. Od teorii do praktyki*. Księgarnia Akademicka, 2021.
- Kucharczyk, Radosław. „Językowe działania mediacyjne na lekcjach języka obcego. Od teorii do praktyki dydaktycznej”. *Języki Obce w Szkole*, nr 2, 2020, ss. 5-14.
- North, Brian, i Enrica Piccardo. *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Élaborer des descripteurs pour illustrer les aspects de la médiation pour le CECR*. Unités des politiques linguistiques, 2016.
- Plis, Jerzy. „Kompetencje komunikacyjne mediatora”. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria prawnicza. Prawo*, z. 110, 2020, ss. 195-209.
- Sobczak, Ewa. „Społeczny wymiar mediacji”. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie*, nr 25, t. 2, 2017, ss. 167-175.
- Stathopoulou, Maria. *Cross-language mediation in foreign language teaching and testing*. Multilingual Matters, 2015.
- Tabernacka, Magdalena. „O tym, jakie były intencje autorów, i o czym w związku z tym jest książka”. *Antropologia mediacji*, red. Magdalena Tabernacka, Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2015, ss. 13-14.

MIEJSCE MEDIACJI W CERTYFIKOWANIU KOMPETENCJI JĘZYKOWYCH –
POZAFORMALNY KONTEKST UCZENIA SIĘ I NAUCZANIA JĘZYKÓW OBCYCH
(NA PRZYKŁADZIE GRECKIEGO EGZAMINU KPG)

Streszczenie

Celem artykułu jest zastanowienie się nad miejscem działań mediacyjnych w procesie certyfikowania kompetencji użytkownika języka w kontekście pozaformalnego procesu poświadczania biegłości językowej. W pierwszej kolejności analizie zostały poddane definicje procesu mediacji oraz osoby mediatora w odniesieniu do różnych obszarów badawczych. Następnie, refleksja dotyczyła miejsca mediacji w procesie kształcenia językowego, ze szczególnym uwzględnieniem postulatów zwartych w tomie uzupełniającym do *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego*, którego autorzy operacjonalizują pojęcie mediacji w kontekście uczenia się i nauczania języków obcych. W dalszej części tekstu omówione zostały zadania mediacyjne zawarte w egzaminie certyfikacyjnym przeznaczonym dla osób dorosłych: greckim egzaminie Kratiko Pistopiitiko Glosomathias. Analiza zadań miała na celu znalezienie odpowiedzi na pytanie, na ile i przy użyciu jakich technik umiejętności mediacyjne mogą być testowane. Okazało się, że techniki są dość ubogie: zadaniem ucznia jest przekazanie w języku francuskim najważniejszych – jego zdaniem – informacji zawartych w tekście greckim. Warto się więc zastanowić, jakie inne techniki pozwalają sprawdzić umiejętności mediacyjne.

Słowa kluczowe: mediacja; testowanie; pozaformalny kontekst uczenia się; deskryptory

THE PLACE OF MEDIATION IN LANGUAGE COMPETENCE CERTIFICATION
– THE NON-FORMAL CONTEXT OF LANGUAGE LEARNING AND TEACHING
(BASED ON THE GREEK KPG EXAM)

Summary

The aim of this paper is to reflect on the role of mediation activities in the process of certifying language-user competence in the context of the non-formal process of certifying language proficiency. First, the definitions of the mediation process and that of the mediator in relation to different research areas are analysed. Then, the role of mediation in the process of foreign language education is considered, with particular reference to the statements contained in the supplementary volume to the Common European Framework of Reference for Languages, whose authors operationalise the concept of mediation in the context of foreign language learning and teaching. The paper then analyses the mediation tasks included in a certification exam designed for adults, namely the *Greek Kratiko Pistopiitiko Glosomathias* exam. The analysis of these tasks aims to answer the question as to what extent and with which techniques mediation skills can be tested.

Key words: mediation; testing; non-formal learning context; descriptors